

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 233.018 van 24 november 2015
in de zaak A. 212.153/X-15.773.**

In zake : 1. Petrus SOMERS
 2. Olivier SOMERS
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Martin Denys
 kantoor houdend te 1560 Hoeilaart
 de Quirinilaan 2
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Bart Staelens
kantoor houdend te 8000 Brugge
Gerard Davidstraat 46/1
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 8 april 2014, strekt tot de nietigverklaring van het besluit van de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand van 13 februari 2014 “waarbij het verzoek tot opheffing van de bescherming van een als monument beschermde hoeve gelegen te 1560 Hoeilaart, Ten Trappenstraat 1 [...], wordt afgewezen”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en verzoekers hebben een memorie van wederantwoord ingediend.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Ann Van Mingeroet heeft een verslag opgesteld.

Verzoekers hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partij heeft een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 23 oktober 2015.

Staatsraad Pierre Lefranc heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Martin Denys, die verschijnt voor verzoekers, en advocaat Veerle Huysman, die *loco* advocaat Bart Staelens verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Ann Van Mingeroet heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. Verzoekers zijn eigenaar van een hoeve, “Hof ten Trappen”, gelegen te Hoeilaart, Ten Trappenstraat 1-3, kadastraal bekend sectie A, nr. 30/b.

4. Deze hoeve wordt bij ministerieel besluit van 8 juni 1995 als monument beschermd. De motivering van dit besluit luidt als volgt:

“De historische waarde van de hoeve wordt als volgt omschreven: omwille van de historische en architectuurhistorische waarde als:

- Voormalig leen van de Brabantse hertogen, vermeld sinds het begin van de 14e eeuw toen het in het bezit kwam van J.L. Vandertrappen, naar wie de hoeve sindsdien werd genoemd.

Tot met de stopzetting van het bedrijf was Ten Trappen één van de belangrijkste landbouwwinningen te Hoeilaart.

- Gaaf bewaard voorbeeld van een typische 18e-eeuwse Brabantse vierkanthoeve (1731-1735) in bak- en kalkzandsteen, met opmerkelijk intact gebleven woonvleugel, en dit zowel qua indeling als interieurafwerking.”

5. Bij brief van 20 december 2013 vragen verzoekers de opheffing van de bescherming van het onroerend goed. Dit verzoek wordt onder meer gesteund op de volgende overweging:

“Hoewel wij in het verleden verschillende initiatieven hebben genomen om het monument te conserveren, te restaureren en het gebouw een nieuwe bestemming te geven, zijn wij tot het spijtige inzicht gekomen dat dit geen haalbare kaart meer is. We hebben alle mogelijkheden met dit pand grondig onderzocht en zijn tot het besluit gekomen dat wij het monument niet kunnen blijven conserveren, noch verkopen en dat hierdoor een declassering van het monument de enige uitweg blijkt te zijn.”

Vervolgens geven verzoekers een uitgebreid overzicht van de situatie van het gebouw, de genomen initiatieven en van de argumenten waarom zij zich genoodzaakt zien om de declassering te vragen. Ze stellen onder meer dat het gebouw in een zeer slechte staat verkeert en wijzen op problemen die zij hebben ondervonden naar aanleiding van de mogelijke verkoop en verzekering van het gebouw.

6. Bij schrijven van 13 februari 2014 antwoordt de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand dat de opheffing van de bescherming niet aan de orde is. Meer bepaald stelt de minister wat volgt:

“Het Hof ten Trappen werd als monument beschermd in 1995 omwille van de historische waarde. Het is een typisch Brabantse 18de-eeuwse vierkanthoeve en was één van de belangrijkste landbouwwinningen in Hoeilaart.

Ondanks de jarenlange leegstand, is de erfgoedwaarde van de hoeve ongewijzigd en bleven belangrijke erfgoedkenmerken- en elementen bewaard. Opheffing van de bescherming is dus niet aan de orde.”

Dit is het bestreden besluit.

IV. Regelmatigheid van de rechtspleging

7. Met een aangetekend schrijven van 19 oktober 2015 melden verzoekers dat de sociale huisvestingsmaatschappij “Elk zijn Huis” heeft afgezien van de verwerving van het geklasseerde onroerend goed en derhalve verzaakt aan het geplande huisvestingsproject. Verzoekers stellen dat “[d]eze gang van zaken [...] aan[toont] wat reeds in het inleidend verzoekschrift was vermeld, namelijk dat het rehabiliteren van de site een ondragelijke last meebrengt en dat alleen de ontheffing van de rangschikking deze last kan wegnemen”. Ze vragen aan de auditeur de opdracht te geven “om op grond van dit nieuw gegeven een aanvullend verslag op te stellen”. Een afwijzing van dit verzoek zou een schending uitmaken van het recht op toegang tot de rechter en dient volgens verzoekers dan ook aanleiding te geven tot het stellen van de volgende prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof:

“Schendt artikel 21 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in de mate dat het een partij in een administratieve procedure niet toelaat voor het sluiten van de debatten doch na de neerlegging van de laatste memorie, nieuwe stukken binnen het debat te brengen cq. de heropening van de schriftelijke procedure te vragen op grond van nieuwe stukken terwijl deze mogelijkheid wel openstaat voor de procespartijen binnen een burgerlijke procedure die handelt over geschillen van bestuur?”

8. De voorgestelde prejudiciële vraag gaat er ten onrechte van uit dat artikel 21 van de Raad van State-wet zonder meer uitsluit dat nieuwe stukken worden bijgebracht na de neerlegging van de laatste memorie of dat op grond ervan de heropening van de schriftelijke procedure wordt gevraagd. Aangezien de voorgestelde prejudiciële vraag op een foutief uitgangspunt berust, wordt ze niet gesteld.

Iets anders is dat de nieuwe stukken die verzoekers aanvoeren en die wel degelijk door de Raad van State in ogenschouw worden genomen, niet van die aard zijn dat ze de Raad ervan kunnen overtuigen dat een aanvullend

auditoraatsverslag moet worden opgesteld. Zoals verzoekers zelf aanhalen, wensen zij met de stukken betreffende de verzaking aan het geplande huisvestingsproject te illustreren wat zij reeds in het inleidend verzoekschrift en in hun verzoek van 20 december 2013 aan de minister hebben uiteengezet, namelijk dat het rehabiliteren van de site een ondragelijke last met zich meebrengt en dat alleen de ontheffing van de rangschikking deze last kan wegnemen.

V. Onderzoek van de middelen

A. Enig middel

Standpunt van de partijen

9. Verzoekers leiden een enig middel af uit de schending van artikel 9 van het decreet van 3 maart 1976 ‘tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten’ (hierna: het monumentendecreet), van de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 ‘betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen’ (hierna: de motiveringswet) en van de beginselen van behoorlijk bestuur, meer specifiek het zorgvuldigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel.

Verzoekers voeren aan dat de bevoegde Vlaamse minister heeft nagelaten het advies in te winnen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (hierna: KCML) en het verzoek tot declassering zonder enige motivering heeft afgewezen. Nochtans vormt de beslissing tot declassering een toepassing van de “acte contraire” in administratieve zaken en dient ze dus de “parallele tegenhanger” te zijn van de beslissing tot bescherming. Artikel 9 van het monumentendecreet stelt dat over een verzoek tot declassering enkel kan worden beslist nadat advies werd ingewonnen van het bevoegde adviesorgaan. Het inwinnen van het advies betreft een substantiële vormvereiste waarvan de niet-naleving leidt tot de nietigverklaring van het besluit. *In casu* werd niet voldaan aan deze substantiële vormvereiste en werd niet gemotiveerd

op basis van welke juridische en feitelijke overwegingen niet op het verzoek tot opheffing kon worden ingegaan.

10. De verwerende partij repliceert in haar memorie van antwoord dat verzoekers een verkeerde interpretatie geven aan artikel 9 van het monumentendecreet. Het horen van de KCML is volgens de verwerende partij enkel een substantiële vormvereiste indien wordt overgegaan tot de opheffing of wijziging van een beschermingsbesluit. Bij het afwijzen van een verzoek tot declassering voorziet de wetgeving er allerminst in dat de KCML om advies dient te worden gevraagd. Het behoort tot de discretionaire beoordelingsbevoegdheid van de administratieve overheid om uit te maken of een declassering zich opdringt. Dan en enkel dan, als de rechtsorde desgevallend zou kunnen gewijzigd worden, is een advies nodig. Verzoekers tonen niet aan dat het bevoegde bestuur de grenzen van de haar wettelijk toegekende appreciatiebevoegdheid hierbij zou hebben overschreden. De verwerende partij wijst erop dat verzoekers in hun verzoek tot declassering wel aangeven welke moeilijkheden zij ondervinden om het beschermd monument een bestemming te geven, maar nalaten aan te tonen dat de historische waarde die aan de basis lag van de bescherming verloren zou gegaan zijn. De opheffing van de bescherming is dan ook niet aan de orde, en al zeker niet omwille van de redenen die door verzoekers worden opgegeven. Het beschermingsbesluit en de aan de basis daarvan liggende motieven zijn verzoekers bekend en werden in herinnering gebracht. Er werd bovendien uitdrukkelijk gesteld dat, ondanks de jarenlange leegstand, de erfgoedwaarde van de hoeve ongewijzigd is gebleven, zodat de opheffing van de bescherming niet aan de orde is. De verwerende partij stelt dat verzoekers de waarheid manifest onrecht aandoen waar zij voorhouden dat niet zou zijn gemotiveerd en zij dus ook niet zouden weten waarom niet op het verzoek tot declassering wordt ingegaan. De motieven zijn helder en duidelijk. Nog steeds zijn de (architectuur)historische elementen aanwezig die de bescherming schragen. Aan de hand van de bestreden beslissing zijn verzoekers in staat de motieven terug te vinden op grond waarvan de verwerende partij tot dit oordeel komt.

11. In de memorie van wederantwoord betwisten verzoekers de stelling van de verwerende partij dat het advies van de KCML enkel zou moeten worden gevraagd indien de Vlaamse regering voornemens is om een monument van het ontwerp van lijst te schrappen, een definitief beschermingsbesluit te nemen of een bescherming van een monument op te heffen of te wijzigen. Uit artikel 9 van het monumentendecreet volgt dat een verzoek tot opheffing of wijziging steeds door de minister voor advies aan de KCML dient te worden voorgelegd. Een advies dient immers te worden aangevraagd vooraleer er over een dossier door de bevoegde minister wordt beslist en niet omgekeerd. Anders heeft het aanvragen van een advies totaal geen zin meer.

Verder kan niet worden voorgehouden dat de weigeringsbeslissing van de minister naar behoren en op een afdoende wijze werd gemotiveerd. In het aanvraagdocument tot opheffing van het beschermingsbesluit waren foto's aanwezig die de slechte toestand van het geheel aantonen. In de mate dat de hoeve dan ook zeer zwaar is gehavend, kan niet redelijk meer worden gesteld dat belangrijke erfgoedelementen en -kenmerken bewaard zijn gebleven. Een motivering dient steeds puur formeel te zijn en het is onbegrijpelijk dat door de Vlaamse minister niet werd geantwoord op het uitvoerig beargumenteerd verzoek van beroepers om tot declassering over te gaan. Naast een strijdigheid met het motiveringsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en de artikelen 2 en 3 van de motiveringswet, is dit eveneens in strijd met "de meest elementaire beleefdheidsregels". De houding van de minister heeft alleszins een vernietigende werking voor het eigendomsrecht van verzoekers.

12. In de laatste memorie voegen verzoekers nog toe dat de door de verwerende partij voorgehouden interpretatie van artikel 9 van het monumentendecreet zou impliceren dat het advies van de KCML slechts moet worden gevraagd nadat de minister reeds heeft beslist om de bescherming op te heffen of te wijzigen. In dat geval gaat het niet meer om een advies, maar wordt het dossier nog enkel om louter formalistische redenen voorgelegd aan de KCML. Dit kan niet de bedoeling zijn geweest van de wetgever. Het

voorafgaandelijk horen van de KCML is dan ook primordiaal wil de minister met kennis van zaken uitspraak kunnen doen over het gestelde verzoek tot opheffing.

Aangaande de aangevoerde schending van de motiveringsplicht stellen verzoekers nog dat van hen niet kan worden verwacht dat zij een negatief bewijs zouden leveren en zouden aantonen in welke mate er geen afdoende motivering voorhanden is. Wel merken ze op dat uit de karige motivering van het bestreden besluit geenszins blijkt waarom de hoeve “nog steeds zou beschikken over belangrijke erfgoedkenmerken die bewaard bleven”. Op basis van de foto’s die aan de minister bij de beoordeling van het verzoek werden voorgelegd, blijkt zeer duidelijk dat de hoeve in een zeer slechte staat verkeert.

Beoordeling

13. Het op het ogenblik van het bestreden besluit geldende artikel 9 van het monumentendecreet luidde als volgt:

“Het besluit waarbij het monument of stads- of dorpsgezicht in bescherming wordt genomen, heeft verordenende kracht. Er mag alleen worden van afgeweken in de door dit decreet bepaalde gevallen en vormen.

De Vlaamse Regering besluit, de Koninklijke Commissie gehoord, tot het opheffen of wijzigen van het besluit tot bescherming van een monument of stads- of dorpsgezicht.”

Uit de tekst van het geciteerde artikel blijkt duidelijk dat de KCML slechts dient te worden gehoord indien tot het opheffen of wijzigen van het beschermingsbesluit wordt beslist. Dit blijkt eveneens uit de voorbereidende werken bij het monumentendecreet. In het ontwerp van decreet staat hierover het volgende (Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, Memorie van toelichting, 1973-74, nr. 122/1, 7):

“Vanzelfsprekend wordt het opheffen of het wijzigen van een koninklijk besluit tot bescherming van een monument of landschap, met inbegrip van de eventuele uitbreiding ervan, onderworpen aan dezelfde vormvoorschriften als deze welke gelden voor het oorspronkelijk koninklijk besluit.”

14. Uit het toentertijd geldende artikel 9 van het monumentendecreet blijkt, anders dan verzoekers voorhouden, dan ook geen verplichting tot het horen van de KCML indien het verzoek tot declassering wordt geweigerd, zoals *in casu*.

15. De aangevoerde schending van artikel 9 van het monumentendecreet kan niet worden aangenomen.

16. Het bestreden besluit is onderworpen aan de motiveringswet.

De belangrijkste bestaansreden van de motiveringsplicht opgelegd door de motiveringswet is erin gelegen dat de betrokken bestuurde in de hem aanbelangende beslissing zelf de motieven moet kunnen vinden op grond waarvan de beslissing werd genomen. Het is noodzakelijk dat de beslissing duidelijk de fundamentele redenen doet kennen die haar verantwoorden, of minstens toelaat na te gaan of de overheid is uitgegaan van gegevens die in rechte en in feite juist zijn, of zij deze feiten correct heeft beoordeeld, en of zij op grond daarvan in redelijkheid tot haar beslissing is kunnen komen, zodat de betrokkene met kennis van zaken zou kunnen uitmaken of het aangewezen is de beslissing met een annulatieberoep te bestrijden.

17. In hun verzoekschrift voeren verzoekers louter aan dat hun verzoek “zonder enige motivering” wordt afgewezen.

Verzoekers gaan hiermee voorbij aan de onder randnummer 6 weergegeven motivering van het bestreden besluit, waarbij vooreerst wordt gewezen op de (architectuur)historische waarden die aan de basis lagen van het beschermingsbesluit van 8 juni 1995 en vervolgens wordt overwogen dat deze erfgoedwaarde ondanks de jarenlange leegstand, ongewijzigd is en de belangrijke erfgoedkenmerken- en elementen bewaard zijn gebleven.

Hieruit kunnen verzoekers opmaken dat de minister van oordeel is dat, ondanks de door hen aangebrachte elementen, de motieven tot bescherming nog steeds overeind blijven.

18. Het middelonderdeel zoals uiteengezet in het verzoekschrift, beperkt tot de loutere stelling dat het besluit niet wordt gemotiveerd, is niet gegrond.

19. In zoverre verzoekers de motivering van het bestreden besluit voor het eerst in de memorie van wederantwoord op concrete wijze bij de uiteenzetting van het middelonderdeel betrekken en aanvoeren dat de opgegeven motivering niet volstaat, geven zij op laattijdige en onontvankelijke wijze een nieuwe draagwijdte aan het middel. Verzoekers hadden deze elementen reeds in het verzoekschrift kunnen en moeten uiteenzetten.

20. De schending van de aangevoerde bepalingen en beginselen wordt niet aangetoond.

Het enig middel is niet gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State verwierpt het beroep.

2. Verzoekers worden verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op een rolrecht van 400 euro en op een rechtsplegingsvergoeding van 700 euro die verschuldigd is aan de verwerende partij, elk voor de helft.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van vierentwintig november 2015, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Stephan De Taeye,	staatsraad,
bijgestaan door	
Silvan De Clercq,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Silvan De Clercq

Johan Lust